

YENİ TÜRK EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI

Modern Turkish Literature Researches

Research Article / Araştırma Makalesi

Ocak-Haziran 2019/11:21 (60-79)

Makalenin Geliş Tarihi: 14.01.2019

Makalenin Kabul Tarihi: 03.04.2019

ARAYIŞ, KORKU VE UMUT ÜÇGENİNDE BİR ROMAN: *TİMBUKTU*

Ulaş BİNGÖL¹

ORCID: 0000-0003-3093-1036

ÖZ

XX. yüzyıl Amerikan edebiyatının önde gelen yazarlarından Paul Auster'in *Timbuktu* adlı romanında olaylar arayış, korku ve umut üçgeninde gelişir. Bu roman esrar ve alkolden dolayı büyük bir sefaletle sürüklenen ve ölmekte olan Willy ile köpeği Kemik Bey'in bir tür labirente dönüşen yaşamlarının çıkmazına odaklanır. Diğer romanlarında olduğu gibi *Timbuktu*'da da Auster; kaos, karmaşa ve belirsizlik üzerine anlatıyı inşa eder. *Timbuktu*, çağımız insanının ontolojisini zaman zaman bir köpeğin gözünden anlatması ve insan ile köpek arasındaki dostluğa yoğunlaşması açısından dikkate değerdir. Bireyin kendisini bu dünyada yalnız ve yabancı hissettiği temine odaklanan roman, Willy'nin kimliğini bulma arayışı ve bu arayış esnasında yaşadıklarını anlatır. Willy'nin dostu Kemik Bey ise sahibi ölünce sığınacak bir yuva arar. Bu dünya hakkındaki ümitlerini canlı tutmaya çalışan Kemik Bey ve Willy'nin yaşadıkları tecrübeler onları yanıltır. Buna rağmen *Timbuktu*'nun varlığını düşünerek ürperdikleri bu dünyadan *Timbuktu*'ya doğru yol alırlar. Bu çalışmanın amacı *Timbuktu* romanını arayış, korku ve umut temlerine odaklanarak incelemektir.

Anahtar Kelimeler: *Timbuktu*, Paul Auster, Arayış, Korku, Umut.

TİMBUKTU: A NOVEL SEARCHING, FEAR AND HOPE'S TRIANGLE

ABSTRACT

Timbuktu, which wrote by Paul Auster, progresses on searching, fear and hope's triangle. In this novel, it is focused on life of Willy, who at the point of death because of alcohol and drugs, and his dog Mr. Bone that it turns over a labyrinth. Auster builds his narration on chaos, confusion and uncertainty as his other works. *Timbuktu* is a remarkable novel in

¹ Dr., Siir Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.
eposta: ulasedebiyat@gmail.com

terms of telling man of our age's ontology from a point of view a dog and concentrating friendship between dog and human. This novel that it focus on loneliness and alienation tells Willy's identity searching and his experience in identity searching. Willy's friend Mr. Bone looks for a home after his owner death. Willy and Mr. Bone keep their hope but their experience trips up them. The aim of this paper is to investigate *Timbuktu* by focussing on searching, fear and hope's theme.

Keywords: Timbuktu, Paul Auster, Searching, Fear, Hope.

Giriş

Modernden postmoderne doğru roman türünün gelişim seyri dikkatlice incelendiğinde belli başlı temaların sürekli işlendiğine şahit olunur. Modern roman yazarlarının sıkça değindiği yabancılaşma, bunalım, kaçış, belirsizlik, kaos gibi temalara postmodern roman yazarları da zaman zaman değinir. Söz konusu temalar çerçevesinde eserlerini kaleme alanlardan biri de Amerikalı yazar Paul Benjamin Auster'dir. Auster, 1970'lerde yazmaya başlasa da eserlerini 1980'lerin başından itibaren yayımlar. Eleştirmenler tarafından postmodern tarzda yazdığı dillendirilen yazar, *New York Üçlemesi (The New York Trilogy)* ve *Son Şeyler Ülkesinde (In The Country of Last Things)* romanlarıyla kendisinden söz ettirmiştir. Postmodern polisiye anlatının önemli örneklerinden olan *New York Üçlemesi*'nde belirsizlik, kimlik arayışı, anlamsızlık, sonuca varamama gibi hususları öne çıkarır. Distopik bir roman olan *Son Şeyler Ülkesinde* ise insanlığın yok oluşu karşısında bireyin hayatta kalabilme çabasına değinir. Bütün romanlarında arayış, belirsizlik ve korkuyu işleyen Paul Auster, yaşadığımız çağın genel kabullerine tepki gösterir.

Eserlerinde kimlik bunalımına yoğunlaşan Amerikalı yazarın 1999'da yayımlanan *Timbuktu* adlı romanında konu; arayış, korku ve umut üçgeninde gelişir. Bu eserde esrar ve alkolden dolayı büyük bir sefalete sürüklenen ve ölmekte olan Willy ile köpeği Kemik Bey'in bir tür labirente dönüşen yaşamlarının çıkmazına odaklanır. Diğer romanlarında olduğu gibi *Timbuktu*'da da Paul Auster kaos, karmaşa ve belirsizlik üzerine anlatıyı inşa eder. Bireyin debelenmesine rağmen sürüklendiği çıkmazdan kurtulamamasını anlatma, Auster'in yazarlığının ayırt edici yönünü oluşturur. Ginger Jones ve Kevin Ells'in belirttiği üzere Amerikalı romancı Paul Auster gibi kaosu, muğlaklığı, tesadüfü özgürlükçü bir şekilde anlatan yazar azdır (Jones-Ells 2011: 627). Yazar çoğu zaman eserlerinde öz yaşamına da göndermede bulunarak bireysel bunalımı ile çağın bunalımını aynı düzlemde kesiştirir.

İncelemenin daha iyi anlaşılması için *Timbuktu*'daki olay örgüsüne ve kahramanlara genel olarak bakmakta fayda var. *Timbuktu*'nun öne çıkan iki kahramanından biri olan Willy Gurevitch alkol ve uyuşturucu bağımlısıdır. Dört yıl önce annesinin ölmesinden sonra başka

kimsesi kalmamıştır. Üniversite yıllarında kullanmaya başladığı uyuşturucu onu günden güne bitirmektedir. Polonya'dan Amerika'ya göç eden ailesinin Yahudi oluşundan utanan Willy, ebeveynleri ile Yahudi kimliği hakkında tartışır. Ayrıca uyuşturucudan dolayı üniversiteden atılır, bir süre şizofreniden ötürü tımarhanede tedavi görür. Willy'nin yaşamı, bir gece televizyonda gördüğü Noel Baba'nın onunla konuşması ile değişir. Noel Baba (Santa Claus/Aziz Nicolas), Willy'nin "karamsarlığını kırmak ve ruhunu yeniden bütünlemek üzere televizyon dünyasının derinliklerinden fırla[r]" (Auster 2015: 27). Bu durum aşağıda ayrıntılı olarak üzerinde durulacağı üzere Willy'nin kimliğini ve "ben"ini inşa ederek yaşadığı eksiklikleri giderebilmesinin önünü açar. Willy, önce televizyonda onunla konuşan Noel Baba'ya inanmaz fakat televizyonu kapatıp tekrar açtığında Noel Baba'nın kendisiyle konuşmaya devam ettiğini görür. Bu olaydan sonra büyük dönüşümler geçiren Willy, soyadını *Christmas* (Noel) olarak değiştirir. Bundan sonra tıpkı Noel baba gibi insanlara yardım etmeyi temel misyon olarak benimser. Nitekim eline ne kadar para geçerse muhtaç olan insanlarla paylaşır. Bu arada sefaletinden dolayı sokaklarda sürekli dayak yiyen Willy, kendisini koruması için bir köpek sahiplenir. Hayatındaki yegâne dostu olan bu köpeğin ismi Kemik Bey'dir. Uzun zamandır öksürük nöbetleri geçiren Willy, ölüme yaklaştığını düşünerek lisede kendisine değer veren öğretmeni Bean Swanson'a not defterlerini, şiirlerini vermek için yaşamının son yolculuğuna çıkar. Kemik Bey'le birlikte çıktığı bu yolculukta amacına ulaşmadan, bir bankın üzerinde kendinden geçer. Kemik Bey ise polislerin geldiğini görünce oradan uzaklaşır. Willy bir ambulansa bindirilerek hastaneye götürülür.

Timbuktu'nun diğer kahramanı Kemik Bey de sahibi Willy gibi huzuru ve mutluluğu arar. Willy'nin ölümünden sonra hayata tutunabilme adına farklı limanlara sığınır fakat o da yaşadığı kötü tecrübeler neticesinde huzurun *Timbuktu*'da olduğuna kanaat getirir. Nitekim *Timbuktu*'ya giriş kapısı olan ölümü tercih ederek dünyayı terk eder. Böylece hem insanın gözünden hem köpeğin gözünden bu dünyada huzur ve mutluluğun elde etmenin imkânsızlığı anlatılmış olur. *Timbuktu*'yu Willy'nin anlatımıyla tanıyan Kemik Bey, orada sahibine ulaşabilmeyi umut ettiği için ölümü tereddüt etmeden kucaklar.

Eserlerinde değişik kelime oyunlarını kullanmayı seven Paul Auster, *Timbuktu*'da kelimelerin farklı çağırımlarından yararlanarak anlatının anlamsal açıdan zenginleşmesini sağlar. *Timbuktu* gerçekte Mali'de bulunan tarihi bir kentin ismidir. XII. yüzyılda kurulan bu şehir XIII. ve XVII. yüzyıllar arasında zengin bir kültüre ev sahipliği yapmıştır. Medreseleri ve camileriyle dikkat çeken *Timbuktu*, Afrika kıtasında Mısır'dan sonra en büyük kültürel mekândır ve 1998'de UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne alınmıştır.² Willy'nin çölün ortasında

---

² *Timbuktu* şehri ile ilgili ayrıntılı bilgi için bk. <http://www.gercekhayat.com.tr/yazarlar/timbuktu-bizim-ruhumuz/>.

ve Amerika'ya oldukça uzak olan bu şehri öldükten sonra gideceği yer olarak kurgulaması ve onun umuduyla yaşaması, yoruma açıktır. İngilizcede *timbuktu* çok uzak anlamında kullanılır. Türkçede *Fizan'a sürülmek* deyimindeki Fizan sözcüğü ile İngilizcede kullanılan *timbuktu* anlam açısından aynı işlevi görür. Willy, yaşadığı dönemin Amerika'sından oldukça uzak bir yer tahayyül ederken Timbuktu ismini kullanmayı tercih etmiş olabilir.

Timbuktu ile Nirvana arasında benzerlik kurmak mümkündür. Anne Marie Schimmel'in anlatımına göre Nirvana'yı yokluk mefhumuyla açıklamak olası değildir. Nirvana psikolojik manada sevinçsiz ve ıstıraplı huzur, metafizik açıdan en yüksek kıymettir (1999: 128). Buda'nın öğretisinde ancak dünyevi isteklerini ve arzularını öldürenler Nirvana'ya ulaşabilirler (Gira 1989: 64). Buda, Nirvana'ya dünyevi arzularını terk eden din adamlarının daha kolay vardığını belirtir. Onun öğretisinde Nirvana dünyanın karmaşasından uzak sakin bir adadır. Huzur diyarı Timbuktu'ya varabilme adına Willy, insanlara iyilik yapan *Santa Claus'a* dönüşür. Aşağıda anlatılacağı üzere Timbuktu, dinginlik arayışında olan ve dünyanın bütün sıkıntılarını kurtulmayı hedefleyen bireyin sığınağıdır.

Ülkemizde de geniş bir okur kitlesi olan Paul Auster'in *Timbuktu* romanı ele aldığı konu ve bu konuyu işleme açısından okuyucuya değişik bir deneyim yaşatır. Bu romanda birey, huzuru ve mutluluğu bulacağı bir yerin arayışı içerisindeyken modern kentin sokaklarında yolculuğa çıkar. Yazar insanlara güvenmeyen ve onlardan korkarak kaçan Kemik Bey'in bakış açısından çağımız insanının temel özellikleri anlatılır. *Timbuktu*'da arayış, korku ve umut üçgeninde Willy ile Kemik Bey'in yolculukları anlatılmaktadır. Bu çalışmada *Timbuktu*'daki arayış, korku ve umudun niteliği ele alınıp incelenecektir.

1. Arayış

Arayış, geçmişte olduğu gibi günümüzde de kurmaca anlatıların sürekli kullandığı bir motiftir. Halk hikâyelerinde kahramanın, kayıp bir nesneyi veya sevgilisini bulmak için yolculuğa çıkması hadisesine sıkça rastlanır. Bu şekilde sınanan kahraman, arayışa çıktığı yolculukta karakter açısından olgunlaşır. Geleneksel anlatılarda arayış ve yolculuk esnasında karşılaşılan engellerin, kahramanın gelişmesini sağlayan işlevleri vardır.

Paul Auster, eserlerinde belirsizlikle dokunmuş bir arayışı işler. *Timbuktu*'da anlatının kahramanı Willy'nin birden fazla arayış içerisinde olduğu gözlenirse de bütün arayışlarının kimlik arayışı ile ilintili olduğu gözlemlenir. Willy'nin ilk arayışı ailesinden kaynaklanır. Ailesi savaş sırasında Polonya'dan Amerika'nın New York şehrine göç etmiştir. Göç olgusunun oluşturduğu travmanın etkilerini hem Willy'nin hem ailesinin üzerinde görmek mümkündür. Babası yeni geldiği bu yere uyum sağlayabilmek adına aksanını değiştirmeye

çalışır fakat bir türlü Amerikalılar gibi İngilizce konuşamaz. Willy ise ailesinin Yahudi kimliğinden kaçarak bir Amerikalı gibi olmaya karar verir. Yahudi kimliğini reddederek başka biri olmaya çalışır:

“(…) O sıralarda hayattaki en büyük hedefi, annesi ile babasının gerçek annesi ile babası olmadığına kendini inandırmaktı. Onları tuhaf buluyor, o tuhaf yaratıklardan utanıyordu. Polonya aksanıyla konuşan, yapmacıklı, uyumsuz tavırlı iki baş belası olduklarını düşünüyordu; gerçekten düşünmeden, hayatta kalmak için tek umudunun her fırsatta onlara karşı çıkmakta yattığını anlıyordu.” (Auster 2015: 20)

Willy'nin kimlik arayışında anne-baba imagosunun önemli bir yer tuttuğu açıktır. Bundan ötürü kısaca anne-baba imagosuna değinmekte fayda var. Psikanalizde başkasının, kişinin bilinçdışındaki tezahürü *imago* olarak bilinir. İmagolar daha yaşamın ilk evrelerinde şekillenmeye başlarlar. Özellikle çocuk özdeşleşim kurduğu ebeveynin imagosunu oluşturur. Jung'un kuramının da ana kavramlarından olan imago, dış kaynaklı olmasına karşın bilinçaltında biçimlenir³. Jung temelde anne ve baba olmak üzere iki imagonun var olduğunu belirtir. Ebeveynler ile çocuk arasındaki ilişkinin niteliği, çocuğun anne ve baba imagosunu çoğu açıdan şekillendirir. Hasta ve zulüm gören bir annenin imagosu büyük bir ihtimale şefkat ve merhamet üzerinde şekillendiği gibi zalim bir babanın imagosu nefret ve öfke üzerinde biçimlenir.

Anne ve babasına karşı nefret dolu olan Willy, yaşadığı Amerika toplumunun değer yargılarıyla uyumlu bir kişilik geliştirmek ister. Bu durumu Freud'un kişilik kuramına göre ele almak mümkündür. Freud'a göre toplumsal değerleri yansıtan süperego, ego için bir idealdir. Ego bu ideale uymaya çalışır ve süperegoya benzemek ister (1993: 273). Willy, Amerikan toplumunun değerlerini en yüce ideal olarak görür ve bu yüzden bu ideale ulaşmasında engel olarak gördüğü ebeveynlerini aşmak ister. Nitekim *Santa Claus*'a dönüşme isteğinin ardında toplumsal değerlerin/süperegonun etkisi vardır. Öte yandan Freud *Uygurluk, Toplum ve Din* adlı eserinde bireyin özdeşleşme yoluyla bir siyasi liderin veya dini önderin kişiliğiyle bütünleşmeye çalışarak kimliğini oluşturduğundan söz eder. Birey kendisini bir bağımsızlık ve özgürlük kavgası verebilecek derecede özdeşleştiği kişilerin üzerine çıkarabilir (2004: 148). Amerika toplumunda iyiliğin sembolü haline gelen *Santa Claus* ile özdeşleşerek Willy, hem ebeveynlerinden miras aldığı kimlikten kurtulur hem toplumsal değere (süperego)ulaşmaya çalışır.

---

³ Jung erkek ile kadının anne ve baba imagosunun birbirinden farklı olduğunu da belirtir. Söz gelimi erkek için anne bir yabancıdır fakat bir kadın için anne cinsiyetinin belirlediği bilinçli yaşamın misalidir. bk. Carl Gustav Jung (2005). Dört Arketip.. Zehra Aksu Yilmazer (Çev). İstanbul: Metis, s.21-23.

Willy, annesi ve babasının yadırgadığı ve beğenmedikleri müzikleri dinler, bilmedikleri dergileri okur. Bu yüzden evlat ile ebeveynler arasındaki kültürel farklılık giderek açılır. Ayrıca zaman zaman sebepsiz yere onu döven babasıyla duygusal bir bağ kuramaz. Genç Willy, adeta bu ailenin içine atılmış yabancı bir varlık olarak kendisini görür ve bundan dolayı kimlik arayışına girer. On iki yaşında babasını kaybettikten sonra annesi ile yalnız yaşamaya başlar. Annesi, babasına göre daha merhametli ve daha anlayışlı olmasına karşın Willy'nin benimseyemeyeceği fikirlere sahiptir. Annesi, hayatın acımasızlığına itiraz etmek yerine her koşula uyum sağlamaya çalışan konformist bir tip iken Willy, hayatın acımasızlığıyla savaşmayı yeğler. Bu karakter farklılığı çocuk ile anne arasında gerilimin tırmanmasının başlıca nedenidir. Willy'nin zihin dünyasında babası gibi annesinin de yeri yoktur. Evlat, annesini de babası gibi kendi varoluşu önünde bir engel olarak görür ve ebeveynlerini hayatındaki illetler olarak değerlendirir. Bundan dolayı başka biri olmanın hesaplarını yapar. Bu bağlamda Willy'nin arayış içerisinde olmasında anne-baba imagosunun olumsuz olmasının etkili olduğunu söylemek mümkündür. Zalim baba imagosu ile değersiz anne imagosuna sahip olduğu görülen Willy'nin tedirginlikleri ve korkuları da ebeveyn algısıyla ilişkilidir.

Willy, *kendi olmayı* başarabilmenin yolunun, tercihi dışında hayatına giren şeylerden kurtulmaktan geçtiğine inanır. Lise yıllarında, XV. yüzyılda yaşamış olan ayyaş Fransız şair François Villon'un ruhunu taşıdığını iddia ederek her türlü yasağı çiğneyen Willy uyuşturucuya başlar. Yapılan birçok çalışmada, gençlerin uyuşturucu ve alkol gibi maddelere bağımlı olmasında sorunlarını çözememelerinin etkili olduğu görülmektedir. Kültekin Ögel'e göre gençler sorunlarını çözmek için başka bir yol kalmadığına inandıkları zaman madde kullanımına daha fazla yönelmektedir (2001: 78). Willy de kimliği hakkında yaşadığı sorunları aşamadığından uyuşturucuya yönelir. Fakat aynı zamanda şiir yazmayı da bir sığınak olarak görür.

Willy'nin yaşadıklarını daha iyi kavrayabilmek için Lacan'ın fikirlerinden söz etmek yerinde olacaktır. Lacan'a göre özne daima bir eksiklik yaşar ve tüm arzusu bu eksikliği giderebilmektir. Özne için "mesele olmak ya da olmamak değil, gerçekleşmemiş olmaktır" (2013: 36). Willy'nin lise yıllarında François Villon ile daha sonra Santa Claus ile özdeşleşmesinin ardında bilinçaltında yatan gerçekleşme arzusu vardır. Esasında Willy'nin yaşadığı boşluk Freud'un ifadesiyle, bilinçdışının yara izidir. Boşluk kapansa da nevrozlar başkalaşır. Farklı şekillerde tekrar görünür. Burada bilinçdışına yönelmek faydalı olacaktır. Çünkü bilinçdışı bize "nevrozun bir gerçekle uyumlulaştığı boşluğu gösterir" (Lacan 2013: 27). Willy, hayatı boyunca yaşadığı boşluğu doldurabilme adına farklı uğraşlara gider. Fakat nevrozları dönüştürerek devam eder. En sonunda mutlak huzurun yurdu Timbuktu'nun varlığı ile sakinleşir. Huzursuz özne, Timbuktu'yu hayal ederek bilinçdışına yönelir. Lacan'a göre

bilinçdışı arzusunun yöneldiği alandır ve “öteki”nin söylemi ile belirlenir (Cléro 2011: 28-30). Lacan, bireyin kendi arzusunu yücelterek hareket ettiğini söyler. Willy de Timbuktu’yu birçok açıdan yücelterek tasavvur eder. Burada imgesel evrende kendi benliğini kurmasına yarayan “öteki”nin bakışını bulur. O bakış Santa Claus, Edgar Allan Poe veya François Villon’a aittir. Lacan, egonun ayna evresinde sürekli imgesel özdeşleşmeler yaparak kendini geliştirdiğini söyler. Willy’nin özdeşleşim kurduğu isimler onun kendi “ben”ini inşa etme sürecine dâhil olurlar.

Anlatıda Willy’nin karşılaştığı krizleri sağlıklı atlatamamasının yarattığı sorun, onda ruhsal çöküntüye sebep olur. Colombia Üniversitesi’ne yerleşen genç adam, uyuşturucu komasına girer ve bu yüzden okuldan atılır. Ayrıca bu çalkantılı dönemde şizofreni hastası olduğu anlaşılır. Şizofreni hastalığı, Willy’nin kimlik arayışının yeni bir boyuta doğru evrilmesine yol açar. Bir gece televizyonda reklamları izlerken aniden ekranda beliren Noel Baba’nın kendisiyle konuştuğunu fark eder. Bunun büyük bir saçmalık olduğunu düşünerek televizyonu kapatır. Tekrar televizyonu açtığında Noel Baba’nın onunla konuşmaya devam ettiğini görür. Ürperen Willy, Noel Baba’nın ona yardım etmek istediğini fark eder. Noel Baba, Willy’nin daha iyi birisi olması için onunla konuştuğunu söyler. Bu olaydan sonra oldukça korkan Willy ağlayarak duygusal açıdan boşalır.

Willy’nin televizyonda gördüğü veya gördüğünü zannettiği yanılısama onun gerçeği olur. Hatta yanılısama gerçek ile yer değiştirir. Şizofreni hastalarında sıkça görülen durumlardan biri de hayalin gerçek olarak algılanmasıdır. Giles Deleuze ve Félix Guattari, *Anti-Ödipus* adlı eserlerinde şizofreni anlatırken sıradan kliniğe kapatılmış bir hastadan söz etmezler. Onlara göre şizofren yersizyurtsuzdur, sürekli kaçış halindedir ve toplumsal yasalar ve değerler karşısında kendine yeni patikalar bulur. Şizofrenin gezintisi divana uzanmış nevrotikten daha iyi bir modeldir. O “dışardayken dağlarda, kar tanelerinin altındadır, başka Tanrılarla birlikte ya da hiçbir Tanrıyla, aileyle, babayla ve anneyle değil, doğayla birlikte” (Deleuze-Guattari 2014: 14). Başka bir anlatımla şizofren düşlediği evrende kendi varlığını duyumsar.

Yaşadığı çevrenin dayattığı gerçekliği kabul etmeye yanaşmayan Willy hayali, gerçek ile değiştirerek aradığı kimliği kurgulamaya çalışır. Koluna *Santa Claus* dövmesini yaptırıp “bir aziz olmaya karar” verir. Daha önce bir tür saçmalık olarak gördüğü Noel’e saygı göstermeye başlar:

“Willy perişan olmuş, gözleri ağlamaktan şişmiş, bağışlamayı dilemiş, düzeleceğine söz vermişti. Noel’in gerçekten var olduğunu öğrenmişti artık, Noel’in özünü benimsemedikçe ne gerçeği bulacaktı ne de mutluluğu. Bundan böyle hayattaki görevi şu olacaktı: Yılın 365

günü Noel'in mesajını özümsemek, dünyadan hiçbir şey istememek ve herkese sevgi vermek." (Auster 2015: 27)

Timbuktu'da Willy'nin televizyon karşısında yaşadığı durum ve sonrasında birtakım dönüşümler geçirmesi uyanma (anagnorisis) olarak değerlendirilebilir. Aristoteles, anagnorisisin bilgisizlikten bilgiye geçiş, yazgının açıkça mutluluğa ya da yıkıma sürüklediği kişileri birleştirmeye ya da düşmanlığa götüren şey olduğunu söyler (Aristoteles 2013: 41). Alkol ve uyuşturucu ile hayatı altüst olan ve varoluşuna bir türlü anlam vermeyen Willy, yaşamın gayesinin iyilik yapmak olduğunu Noel Baba'dan öğrenince hayatını *iyilik yapmak* üzerine temellendirerek anlamlandırır. Mutluluğa uyanan Willy, Noel Baba ile karşılaşmasının yarattığı şok ile insanlara iyilik etmeyi temel ilke edinir. Babasından kalan parasını yoksullar ile paylaşır, boğulmakta olan birisini kurtarır, kendisine kötü davrananlara iyilik ile cevap verir. Etrafını saran kötülöklere rağmen *Timbuktu* diye adlandırdığı cennete kavuşmanın ümidiyle yaşamını sürdürür.

Willy, Noel Baba ile karşılaştıktan sonra eski kimliğinden kurtulma adına soyadını *Christmas* (Noel) olarak değiştirir. Bu şekilde ona biçilen kimlikten kurtularak kendi tercihi ettiği kimliğe bürünür. Fakat bu yeni kimliği, annesi ile arasındaki gerilimi artırır. Anne, oğlunun koluna *Santa Claus* dövmesi yapması karşısında büyük bir korkuya kapılır. Çünkü bu dövme Yahudileri katleden Hitler'i hatırlatmaktadır:

"Santa Claus öbür taraftandı. Presbitenyenlerin ve Roma Kilisesi'ne bağlı Katoliklerin adamıydı o, İsa'ya tapanların ve Yahudilerden nefret edenlerin, Hitler'in ve benzerlerinin. Yahudi olmayan o dam Willy'nin beynini ele geçirmişti ve bir kez içinize girdi mi asla peşinizi bırakmaz böyleleri. Noel, yalnızca bir adımdı. Paskalya Yortusu'nun gelmesine birkaç ay vardı, gelince de haçlar çıkartılıp cinayetten söz edilmeye başlanacaktı, çok geçmeden de SS'ler kapıya dayanırdı. Oğlunun koluna işlenmiş olan Santa Claus'u görüyordu, onun gözünde bir gamalı haçtan farksızdı." (Auster 2015: 29)

Yıllarca Willy'nin şizofreniden kurtulmasını bekleyen anne, oğlunu Amerika'ya göç etmesine neden olan Nazilerin kılığında görünce ürperir. Willy, sadece iyilik yapmak için böyle bir değişim geçirdiğini annesine anlatmasına rağmen araları daha da açılır. Kısa süre sonra Brooklyn'den ayrılarak yollara tekrar düşer. Nereye gittiğini bilmeden sokaklarda dolanır, bazen annesinde kalır bazen sokaklarda yatar. Uzun zaman sonra yeniden şiir yazmaya başlar ve daha başarılı bir şair olur.

Timbuktu'daki diğer bir arayış ise Willy'nin lise öğretmeni Bean Swanson ile ilgilidir. Lise yıllarında Willy'nin yazdıklarına değer veren ve onda edebiyat sevgisinin canlanmasını sağlayan kişi Bayan Swanson'dur. Willy bu dünyada kendisini anlayan tek kişinin o olduğunu düşünür. Uzun yıllardır görmediği öğretmenini bulmak istemesinin nedeni, kendi

ölümünün yaklaştığını hissetmesidir. Öldükten sonra köpeğinin sahihsiz kalmasından ve yazdıklarının unutulmasından endişelenmektedir. Kemik Bey'i ve yazdığı notları Bean Swanson'a verirse huzurlu bir şekilde *Timbuktu*'ya gidecektir. Fakat öğretmenine ulaşmadan kendisini Baltimore'da Adger Allen Poe'nun evinin önünde bulur. Burada Willy, Poe hakkında şunları düşünür:

“Bu Poe denen adam benim büyük babamdı, biz Yankee'lerin atası ve babası. O olmasaydı ben de olmazdım, başkaları da olmazdı, kimse olmazdı. Poe ülkesine geldik işte, rahmetli annemin geldiği Polonya'nın Po'su gibi. Bizi buraya bir melek getirdi, ben de burada biraz oturup saygılarımı sunacağım.” (Auster 2015: 48)

Willy'nin kendisini Edgar Allan Poe'nun takipçisi olarak görmesi ve o olmasaydı kendisinin de olamayacağını söylemesinin birçok anlamı vardır. Willy de Edgar Allan Poe gibi üniversiteyi bırakmak zorunda kalmıştır. Uyuşturucu kullandığı kesin olmamasına rağmen alkolik olduğu bilinen Edgar Allan Poe, Baltimore'da sokakta ölü bulunmuştur. Ölüm nedenin alkolden kaynaklandığı düşünülmektedir.⁴ Willy de alkol ve uyuşturucudan dolayı Poe'nin evinin civarında bir banka yığılı verir. Ayrıca hem Poe hem Willy hayatının büyük bir bölümünde aşağılanmış, hakarete uğramıştır.

Willy'nin arayıştayken kendisini Edgar Allan Poe'nun evinin önünde bulmasının bir anlamı da Paul Auster'in kendisi ile ilgidir. Auster, özellikle polisiye korku anlatısı olan *New York Üçlemesi*'nde Poe'nin polisiye hikâyelerinden etkilenir. Mari Laura Arcé Alvarez'in tespitine göre Paul Auster'in *Hayalet* (Ghost) ve Poe'nin *William Wilson* hikâyesinin kurguları arasında ciddi manada benzerlikler mevcuttur. Auster, Poe'nin hikâyelerini postmodern tarzda tekrar yazmış gibidir (2014: 47). Bu bağlamda Auster, *Timbuktu*'da kendi yaşamına ve eserin yazılma sürecine göndermede bulunarak üstkurmacaya başvurur.

Timbuktu'da Willy öğretmenini ararken Poe'nin evinin önünde atalarının ülkesi Polonya'yı hatırlamasını, psikanalizdeki “ana rahmine dönüş” kavramıyla açıklamak mümkündür. Jacques Lacan'ın kuramına göre çocuk dünyaya geldikten sonra kendisinde eksiklik duygusu hisseder. Bu eksikliğini giderebilmek için anne rahmine geri dönerek anne ile tekrar birleşmek ister (Lemaire 1996: 134). Willy'nin annesi ve babasından miras aldığı kimlikten kurtulmaya çalıştığına yukarıda değinildi. Fakat çıktığı yolculukta kendisini atalarının ülkesinde tahayyül etmesi, bilinçaltında Polonya'ya (anne rahmine) geri dönme arzusunun var olduğunu gösterir. Bu isteğinin belirmesinden sonra zaten ölecektir.

---

⁴ Edgar Allan Poe'nun ölümü hakkında farklı düşüncelere ortaya atılmıştır. Henüz tam olarak neden öldüğü bilinmemektedir. Fakat bedeni sokakta bulunduğu ve ani bir şekilde öldüğü bilinmektedir. Ayrıntılı bilgi için bk. <https://www.eapoe.org/papers/misc1827/18500004.htm>.

Romanın diğer kahramanı Kemik Bey, Willy'nin arayışında sahibinin yanı başındadır. Sahibi öldükten sonra bu kez arayışı Kemik Bey sürdürür. Kemik Bey, Willy'nin çok iyi birisi olduğu için öldüğünde *Timbuktu*'da huzur bulduğuna inanır. Fakat şu an tehlikede olan kendisidir. Bir zamanlar sahibi her insanın ona iyi davranmayacağını, aynasızlardan (polisler) uzak durması gerektiğini söylemişti. Kemik Bey bu dünyada tek iyi insanın Willy olduğunu zannetmektedir. Willy öldükten sonra sokaklarda çaresizce gezinince onu Henry Chow adında bir çocuk bulur. Ona çok iyi davranan Chow, Kemik Bey'in insanlar hakkındaki düşüncelerinin değişmesini sağlar: "Henry, Kemik Bey'e sevginin ölçülebilir bir madde olmadığını kanıtladı. Bir yerlerde her zaman sevgi bulunabilirdi, bir sevgiyi yitirmek demek bir başkasını bulmayacaksın anlamına gelmiyordu" (Auster 2015: 97).

Kemik Bey, mutluluğa ulaştığını düşündüğü an yanılır. Henry Chow'un babası, oğlunun köpekle birlikte evin arka bahçesinde yattığını görünce öfkelenir ve Kemik Bey'i tekmeler. Köpek oradan kaçarak kilometrelerce uzağa gider. Köpek artık insanların büsbütün kötü olduklarını düşünmeye başlar. Fakat bu kez onu başka bir çocuk bulur. Kaplan diye çağrılan bu çocuk ve ablası Alice, Kemik Bey'i severler. Alice annesine köpeğin kendilerinde kalmasını ister. Akşam işten eve dönen babası Dick de ikna olunca Kemik Bey yeni bir yuva edinir. Bu ailede Kaplan'ın, Alice'in ve anne Polly'nin kendisini sevdiğinden şüphe duymaz. Fakat Dick'ten çekinir. Çünkü Dick onun eve girmesini yasaklar. Dick, bu konuda Polly'le de birçok kez tartışır. Ayrıca Kemik Bey'i hadım ettirir. Kemik Bey, yeni yuvasında da hep Willy'i düşünür. Aile onu yanlarında tatile götürmeyince umudu büsbütün kırılır. Tekrar arayışa giren Kemik Bey, sığındığı ailenin kendisini bıraktığı köpek barınağından kaçır ve Willy'yi aramaya başlar. Sahibinin *Timbuktu*'da olduğunu bilen Kemik Bey, otoyola atlayarak bir anlamda intihar eder.

Timbuktu'daki yolculuk ve arayışların bir amacı olmasına karşın varılan noktalar sürekli bir belirsizliktir. Gerçek dünyada kişinin mutluluğu ve huzuru bulamaması hayali bir yerin (*Timbuktu*) inşasını zorunlu hale getirir. Willy ve Kemik Bey, ne kadar mücadele verseler de asıl huzur bulacakları yerin *Timbuktu* olduğuna inanırlar. Çünkü gerçekte mücadele etmelerine karşın sürekli bir çıkmazın içerisine kendilerini buluverirler. Onlar için *Timbuktu* gerçeğin çıkmazından kurtulmanın yoludur.

Timbuktu aynı zamanda Willy'nin varlığının dağılması anlamına haizdir. Çünkü Willy'nin kurduğu fantezi, hakikaten kopmasına ve hayali bir alanda varlığını sürdürmesine neden olur. Slavoj Žižek'e göre kişi varlığının fantazmatik çekirdeğine yaklaştığında öznenin *aphanisis'i* [tükenme/dağılma] söz konusu olur. Özne simgesel tutarlığını kaybeder, dağılır (2011: 155). Willy, babasından gördüğü şiddetten kurtulabilme ve Amerikan toplumunun

bozukluklarını aşabilme adına Timbuktu fantazisini kurar, fakat bu fantezi, bütünüyle kimliğini kaybetmesi anlamını ifade eder.

2. Korku

İnsan psikolojisinin karakteristik özelliklerinden biri olan korku, tehlike karşısında kişinin endişe göstermesidir. “Korku, beklenmedik ve öngörülemeyen bir durumla karşılaşan insanın, zihnini yoğunlaştırmasını sağlayan bir mekanizmadır” (Furedi 2001: 7). İnsandaki korkunun temelinde muhtelif faktörler yer alabilir. Erken çocukluk dönemindeki yaşantılar, cinsiyet, yaş, sosyal ve kültürel durum korkunun oluşmasında ve niteliği üzerinde etkilidir. Bütün korkuların ardında bir şeyler kaybetme veya bir şey elde edememe yer alır. Bazı korkular doğuştan gelir bazı korkular sonradan öğrenilir.

Endişe ile korku sürekli birbirine karıştırılır. “Korku, gerçekten zarar verebilecek bir duruma karşı verilen bir reaksiyondur. Gerçek reaksiyonumuzun korku nedeniyle mi yoksa endişeden mi kaynaklandığını belirlemek güçtür” (Ramaiah 2005: 10). Aradaki ayırma rağmen korku ile endişe birbiriyle bağlantılıdır. “Korku doğrudan doğruya gelen bir endişenin öteki adından başka bir şey değildir” (Le Gall 2006: 56). Freud’a göre endişe tehlikeli bir duruma tepki olarak ortaya çıkar ve tehlike tekrar ettiği her an düzenli olarak belirir (1992: 63). Kişi önce arzular ama aruzlarına ulaşamayacağı hissine kapılınca korkmaya başlar. Bu korku hali tekrar ettikçe kaygı meydana gelir.

Şizofren hastalarında görülen korku ve kaygıların nedenlerinden biri, hastanın çevresiyle iletişim kurmada yaşadığı sıkıntıdır. Harry Gundtrip’e göre bir insan ancak çevresiyle sağlıklı ilişki kurabildiğinde hayatını anlamlı kılar. Hayatın anlam kazanabilmesi için kişinin nesnelere [çevreyle] doğru iletişim kurması gerekir. Şizoidin korkuları, kaygıları, kırgınlıkları sağlıklı nesne ilişkileri kuramamasından kaynaklanır (2013: 14). İletişimde yaşanan bozukluk kişinin olup bitene anlam verememesine yol açar. Hayata anlam vermeme ise birçok korkunun temelinde yer alır. Öte yandan Willy’nin gerçek ile gerçek olmayan arasında yaşadığı gerilim postmodern bir özne olarak değerlendirilmesini sağlar. Abdulkhakim Tuğluk’un ifade ettiği üzere parçalanmış postmodern özne, benliğini yeniden oluştururken reel-irreel çatışması yaşar (2017: 184).

Timbuktu’da kahramanların yaşadıkları korkular birbirleriyle bağlantılı örülmüştür. Willy’nin birkaç korkusu vardır: 1. Annesi ve babası gibi olma korkusu, 2. Dünyayı daha iyi bir yer yapamama korkusu, 3. Yazdıklarının kaybolması ve unutulması korkusu, 4. Kemik Bey’in sahipsiz kalması korkusu, 5. Ölüm korkusu. Kemik Bey’in ise temelde iki korkusu vardır: 1. İnsanlardan zarar görme korkusu, 2. Sahipsiz kalma korkusu.

Willy'nin en büyük endişesi, Polonya'dan Amerika'ya göç etmek zorunda kalan ama Amerikalı olmaktan uzak duran annesi ve babası gibi olmaktır. Polonyalı ve Yahudi kimliğinden sıyrılmak için her türlü yolu deneyen Willy'nin uyuşturucu ve alkole sığınmasında da söz konusu endişe etkili olur. Tarih boyunca büyük zulümler gören Yahudilerin, birçok toplumda dışlanmaları, Willy'nin ebeveynlerinin kimliğini reddetmesine ve onlardan uzaklaşmasında belirleyici olur. Kemik Bey ve Bean Swanson dışında bir dostunun olmaması, yaşadığı toplum ile sağlıklı bir ilişki kur[a]maması Yahudi kimliğinden kaynaklanır. Babasının ölümünden sonra daha da hırçınlaşan Willy, değişik bir ruh haline bürünür: "Babası kırk dokuz yaşında kalp krizi geçirip öldüğünde Willy'nin kederine, gizlice duyduğu bir ferahlama duygusu da karıştı. (...) On iki yaşında ergenliğe adım atmak üzereyken hayattaki felsefesini saptamıştı bile: Nerede bela bulursa içine dalacaktı" (Auster 2015: 21).

Yahudi olmaktan uzaklaşma isteği, Willy'nin hırçınlaşması ve hayata bir türlü tutunamamasına yol açar. Denilebilir ki, *Timbuktu*'da kurgunun odağında Willy'nin varoluş endişesine gösterdiği aşırı tepkinin sebep olduğu korku vardır. Willy'nin yaşadıklarını daha iyi anlayabilmek için Tülin Gençöz'ün korku hakkındaki şu yorumuna dikkat etmekte fayda vardır:

"Doğal olarak insanlar, tehlikeli olarak değerlendirdikleri durumlardan mümkün olduğu kadar uzak kalmak, eğer bu durumun içindelerse de kaçmak, kendini korumak isterler. Dolayısıyla korku içerdiği tehlike düşüncesi neticesinde, beraberinde korunma, kaçma davranışı getiren bir duygudur." (Gençöz 1998: 10)

Yahudi kimliğinin varoluşunu tehdit ettiğini düşünen Willy, ondan uzaklaşmak için sokaklara kaçır. Aynı şekilde alkol ve uyuşturucuya sığınması da söz konusu korkunun yarattığı gerilimin bir neticesi olarak değerlendirilebilir. Ayrıca edebiyata sığınması, yaşadığı korkuların etkisini azaltmaya yöneliktir. Adam Phillips'in dediği gibi "edebiyat her şeyden öte kaçışı içerir ve edebiyatın konu edindiği insanlar mütemediyen kendilerini bir şeylerden kurtarmaya çalışırlar" (2018: 113). Poe gibi bir edebiyatçı olma arzusu Willy'nin korkularından kaçmasıyla ilişkilendirilebilir. Kurmaca dünyada gerçeğe alternatif bir dünya inşa edilerek birçok huzursuzluktan sıyrılabılır.

Willy ne sokaklarda ne de sığındığı alkol ve uyuşturucuda korkularının üstesinden gelebilir. Noel Baba ile karşılaşır yeni bir insan olmaya karar verdikten sonra kimlik arayışının yol açtığı endişeden bir nebze olsun kurtulur. Fakat bu sefer dünyayı iyi bir yer yapma endişesine aşırı bir reaksiyon gösterir. Yaşamda *Uygulanacak Otuz Üç Kural* adlı bir şiir yazarak hayatına yeni bir sayfa açar. Bu şiir Willy'nin mutluluk yolunda yapması gerekenleri anlatan bir manifesto niteliğindedir:

“Kendini dünyanın kollarına bırak
Ve hava seni kucaklayacaktır. Geri dur
Ve dünya arkadan üstüne atlayacaktır.
İnsanların yoluna varını yoğunu yatır.
Adımlarının müziğini izle ve ışıklar söndüğünde
Islık çalma, şarkı söyle.
Gözlerini kapamazsan hep yolunu kaybedersin.
Gömleğini ver, altınlarını dağıt,
Ayakkabılarını ver gördüğün ilk yabancıya
Hiçbir şeyden çok şey doğar...” (Auster 2015: 30)

Adam Phillips'e göre korku karşısında egonun savunmaları devreye girerek korkuyu düzene sokmaya çalışır ve kişinin uyarıların fazlalığı arasında boğulmasını engeller (2017: 70). Willy'nin korkular karşısında egosunun savunma mekanizması, Timbuktu fantezisini türetir, şiir yazarak sığınılacak bir liman oluşturur. Normal şartlar altında manifesto niteliğinde bir şiir kaleme alan ve hayata umutla bakmaya başlayan birisinin endişelerinden ve korkularından sıyrılması beklenir. Willy yeni benimsediği yaşam felsefesi ile birtakım adımlar atar. Eline geçen parasını yoksullarla paylaşır, seksen yaşındaki birini hırsızlardan korurken omuzundan bıçakla yaralanır. İnsanlara yardım etme isteği ve bu uğrunda mücadele vermesine karşın dünyada bir şeylerin değişmemiş olması Willy'nin yardım etme endişesini bir korkuya dönüştürür. Korku sadece tehlikeye karşı gösterilen aşırı tepki neticesinde doğmaz, aynı zamanda bireyin yapmak isteyip de yapamadıkları hakkında endişe duymasıyla da ortaya çıkar. Nitekim dünyayı değiştiremediğini fark eden Willy, insanlardan sürekli dayak yemesinden ötürü Kemik Bey'i kendisini koruması için yanına alır. Daha sonra tekrar aylak bir şekilde sokaklarda gezer ve dış görünüşünden dolayı insanların iğrendiği birine dönüşür. Kemik Bey'in yorumuna göre Willy'nin düştüğü durumun suçlusu, Amerikan'ın o dönemdeki yaşam koşullarıdır:

“Willy başıboş bir hayata başladığında asıl önemli olan, o gün ülkenin içinde bulunduğu durum, yaşanan atmosferdi. Ülke toplumdışılarla, evden kaçan çocuklarla doluydu; uzun saçlı hayalperestler, beş para etmez anarşistler, uyuşturucu düşkünün uygunsuzlar kol geziyordu ortalıkta. Willy ne kadar tuhaf birisi olursa olsun, onların arasında pek de göze batmıyordu.” (Auster 2015: 31)

Şizofreniyi psikanalitik manada zihinsel bir hastalık olarak görmeyen Deleuze ve Guattari, şizofrenleri kapitalizmin birer artığı olarak değerlendirirler. Şizofreni sadece psikolojik bir vaka olarak değil, sosyolojik ve politik yönleri olan bir olay şeklinde ele alırlar. Onların düşüncesine göre:

“Şizofren, kendi bedeni üzerinde etki yapan arzuya ve bastırmaya ait soyut toplumsal süreçleri en iyi şekilde adlandırabilen kişidir; aslında şizo, toplumsal alan içinde kurulu olan bireyselleşmiş bir ego adına konuşmaz artık; tersine, kolektif sözce topluluğu adına, yaşamında yer alan ve odaklanan toplumsal ilişkilerin özgül toplanışı adına konuşur.” (Goodchild 2005: 145)

Christopher Bollas, şizofreni ile toplumsal olaylar arasında doğrudan bazı ilişkilerin olduğu belirtir. Onun aktardığına göre 1960’lı yıllardan itibaren Amerikan toplumunda şizofreninin artmasında savaşlar, suikastlar, ekonomik çalkantılar belirleyici olmuştur. Toplum sürüklendiği kaotik atmosfer, bireylerin ruh haline etki etmiştir (2018: 42-45). *Timbuktu*’da Willy, Amerika toplumunda şizofreninin hızla yükseldiği 1970’li yıllarda hastalığa yakalanır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde Kemik Bey’in Willy’nin durumu hakkında yaptığı yorum yerindedir.

Willy’nin kurduğu fanteziler sadece onun kişisel vaziyetinden kaynaklanmaz. Bilakis Amerikan toplumunun durumuyla yakından ilgilidir. Slavoj Žizek, fantezide sahnelenen arzunun özneye ait olmadığını ötekinin arzusunun olduğunu belirtir. Ona göre “fantezi, fantazmatik bir oluşum, öznenin ilksel, kurucu konumunu meydana getiren Che vuoi? (Ne istiyorsun?) muammasına verilen bir yanıttır. Arzunun ilk sorusu doğrudan dillendirilen ‘Ne istiyorum?’ değil ‘Ötekiler benden ne istiyor? Bende ne görüyorlar?’ sorularıdır” (2015: 686). Willy, Amerika toplumuna yabancı olan ebeveynlerinin kültürlerinden uzak durup farklı kişiliklere bürünmesi de yine kendini kabul etme arzusundan kaynaklıdır. Fakat öte yandan bu arzusu, sonunu hazırlayan bir faktör olarak belirir.

Willy’yi yavaş yavaş bitiren yaşadığı yozlaşmış toplumun koşullarıdır. Dünyayı değiştirebilmek için elinden geleni yapar fakat gerçekten kendisinin değişip değişmediğini anlamamaktadır. Bir Aziz olarak bazı iyi şeyler yapmasına karşın iyi bir insan olup olmadığı konusunda herhangi bir yargıya varamaz. Bundan ötür yeni bir dünya kurma ve yeni bir kimlik inşa etme yolunda belirsizliğe sürüklenir. Bu belirsizlik, benlik algısını da bir anlamda yönlendirir. Hastalığının dayanılmaz bir seviyeye gelmesi, yeni bir dünya kurma ve yeni bir kimlik inşa etme fikrini bir tarafa bırakmasına neden olur.

Willy, ölümünün yaklaştığını hissedince dünyanın acımasızlığına karşı birer cevap niteliğinde olan notları ve şiirlerinin kaybolması korkusuna kapılır. Son yolculuğunu, söz konusu yazılarını ve şiirlerini unutulmaktan kurtarmak için yapar. Bu yazıları, lisedeyken kendisinde büyük bir cevher olduğunu keşfeden öğretmeni Bean Swanson’a ulaştırmaya çalışır. Fakat yolculuk esnasında asla öğretmenine ulaşamayacağı hissine kapılarak korkuya kapılır. Nitekim bu korkusu bir bankta yığılı vermesi ile neticelenir. Bu esnada başka bir korkusu belirir. Bean Swanson’a yazıları ile Kemik Bey’i de bırakma arzusundadır. Fakat

uzandığı yerden bir türlü kıyılamaz. Bu esnada Kemik Bey'e her insana güvenmemesini, özellikle köpekleri pişiren Çin lokantalarından uzak durmasını ve polisleri görünce kaçmasını söyler. Kemik Bey'in korkularının çoğu, sahibinin bu anlattıklarına göre biçimlenir.

*Timbuktu'*da en dikkat çekici korku türü, anlatının ardında gizlenen ölüm korkusudur. Esas itibarıyla ölüm korkusu günlük hayattaki birçok korkunun temelinde yatar. Kapalı bir yerde kalma fobisi, yılandan korkma veya uçağa binme korkusu kişinin fark edemediği ölüm korkusuyla ilgilidir. Willy'nin ölüm korkusu, öldükten sonra gideceği yeri Timbuktu olarak tahayyül etmesi ile belirginleşir. Aziz birisine dönüştükten sonra iyilik yapmayı ve dünyayı değiştirmeyi yüce bir gaye olarak belleyen Willy, ölümün kendisini bu gayeden alıkoyacağını düşünür. Bundan dolayı ölümün ötesinde iyiliğin var olduğu yeni bir dünya kurgular. Bu bağlamda korktuğu fakat gerçekleşmesi sadece bir zaman meselesi olan ölüm olayının endişesinden Timbuktu'ya kavuşma umuduyla kurtulmaya çalışır.

Romanın diğer kahramanı Kemik Bey ise insanlardan zarar görmekten korkmaktadır. Dostu ve sahibi Willy, onu insanlara karşı dikkatli olması noktasında tembihler. Kimi zaman Willy'nin korkularını o da hissederken kimi zaman Willy'nin insanlar hakkında aşırı ön yargılı olduğunu düşünür: "Willy'nin önyargıları, Kemik Bey'in korkuları ol[ur]" (Auster 2015: 101). Kemik Bey, Willy öldükten sonra kendine bir sahip bulmak için yollara koyulur. İlk rastladığı çocuklara bazı şirinlikler yapmasına rağmen onlardan dayak yer fakat Henry Chow onu sevince bazı iyi insanların olduğunu düşünmeye başlar. Kemik Bey, Henry Chow ile mutlu olmasına karşın Chow'un babası bir Çin lokantası işletir. Willy'nin Çin lokantalarında köpeklerin yenildiğini söylediğini hatırlayan Kemik Bey, içindeki korkuya rağmen Chow'la bir müddet zaman geçirir. Fakat Chow'un babasından bir tekme yiyince insanların kötü olduğu düşüncesine tekrar kapılır. Polly'nin eşi Dick de onu pek sevmez. Nitekim onu hadım ettirince Kemik Bey de ondan nefret eder. Polly ve Dick'in Willy gibi kendisine davranmadıklarını gördüğünde onların yanından kaçar.

Willy öldükten sonra sürekli bir arayış içerisinde olan Kemik Bey, eski sahibini hiçbir zaman unutmaz. Bazen uykuda Willy'nin Timbuktu'da olduğunu görür. İnsanlardan zarar görmekten korkan Kemik Bey, sahibinin yokluğuna bir türlü alışamaz ve sürekli ona kavuşmanın hayalini kurar. Düşünde Willy'nin kendisine şunları anlattığını görür: "İnsanlar da köpek muamelesi görebilirler, dostum, bazen de gidecekleri bir yer olmadığı için ahırlarda ya da çayırlarda yatarlar. Kendine acımaya başlamadan önce yolunu kaybeden ilk köpeğin sen olmadığını hatırla" (Auster 2015: 115). Kemik Bey, bir sahip bulmayı denemiş fakat bu çabası sonuçsuz kalmıştır. Willy'den başka biriyle mutlu olamayacağını anlayınca *Timbuktu'*ya, onun yanına gitmeye karar verir.

3. Umut

İnsan varoluşunun temel niteliklerinden birisi, hislerinin diğer canlılara göre daha gelişmiş olmasıdır. Bazı hisler hayvanlarda bulunmasına karşın insanın sahip olduğu hisler nitelik ve nicelik açısından daha zengindir. Umut duygusu, insanın hayatta kalmasını, yaşamına şekil vermesini ve hayatı yaşamaya değer bulması açısından önemlidir. Mary Zournazi'ye göre umut, bireyi dünyaya bağlar ve yaşamın değerli olduğu noktasında bireyin inanmasını sağlar (Zournazi 2004: 25). Kişinin günlük hayatta karşılaştığı engelleri aşmasında umut duygusu destekleyici ve yapıcı bir rol oynar.

Timbuktu'da Willy ve Kemik Bey yaşadığımız çağın bütün olumsuzluklarına rağmen kötülüklerden uzak bir diyarın varlığına inanırlar. Bu diyara ulaşabilmenin tek yolunun iyilik yapmak olduğunu düşündükleri için kendilerini kötülüklerden uzak tutup insanların yardımına koşmayı temel gaye edinirler. Willy, Noel Baba ile karşılaştıktan sonra ilk olarak *Gurevitch* soyadını bırakıp *Christmas* soyadını alır. *Christmas* yani Noel'in en büyük çağrışımı, Noel Baba'nın bacadan gizliden evlere girip insanlara hediyeler bırakmasıdır. Hiçbir karşılık beklemeden insanları mutlu etmeyi ilke edinen Noel Baba, iyilik figürü olarak bilinir. Willy koluna *Santa Claus* dövmesini yaptırarak ve *Christmas* soyadını alarak metafiziksel olarak yaşadığı dönüşümü fiziksel alana taşır. Noel Baba ile karşılaşması onun iyilikte dirilmesi şeklinde yorumlanabilir. Çünkü yaşamının büyük bir bölümünü insanlardan kaçıp alkol ve uyuşturucu bağımlısı olarak geçirmiştir.

Şizofren olmasına rağmen Willy, deli değildir. Akli melekelerini kaybetmediği gibi aynı zamanda duygularının farkındadır, ne istediğini bilir. "Şizofrenler psikozludur ama deli değildirler. Aslında, genellikle, delilikten çok korkarlar ve bu olguyla bağlantı kurma konusunda fobi geliştirmişler. Delilik, bilinçsiz fantezilerin dışavurumuyla güdülenen olayların kaotik halidir" (Bollas 2018: 44). Willy, kimseye zarar vermediği gibi herkese yardım etmeye çalışır. Willy'nin umut duygusu da yardım etme isteği gibi mantıktan kopuk değildir.

Willy'nin *Santa Claus*'a dönüştükten sonra içinde parlayan umut ışığı, ölüm sonrası ile ilgili düşüncelerini de olumlu yönde değiştirir. Ölümünden sonra gideceğini hayal ettiği *Timbuktu*'nun iyiliklerin hüküm sürdüğü bir yer olarak değerlendirir. Sokaklarda sürekli dolaşarak insanlara yardım etme isteği *Timbuktu*'ya varabilmekle ilgilidir. Bu dünyada bir karşılık beklemeden insanlara yardım etme ve dünyayı daha iyi bir yer yapma isteğini Kemik Bey'e şu şekilde anlatır:

"İşte ben bunun hayalini kurdum Kemik Bey. Dünyayı daha iyi bir yer haline getirmenin hayalini. Ruhun kasvetli, karanlık kuytularına biraz olsun güzellik katmak istedim. Bunu bir ekme kızırtıcısıyla yapabilirsin. Nasıl yaptığın hiç önemli değil. Dünyayı bulduğundan

daha iyi bir durumda bırakmak. İnsanın elinden gelecek en iyi şey budur.” (Auster 2015: 60)

Sürekli bir arayış içerisinde olan ve iyilik yaparak gerçekliğin kötü yüzüne cevap vermeye çalışan Willy, Timbuktu’yu Mutlak Gerçeklik olarak görür. Willy’nin umutla Timbuktu’ya/*Mutlak Gerçeğe* varma isteği, Gabriel Marcel’in düşüncelerini hatırlatır. İnsanın sürekli bir oluş ve arayış içerisinde olduğunu belirten Marcel’e göre insan *homo viator* (yolculuk eden insan)’dur:

“Homo viator, bir umut insanıdır. Umut, onun için bir yaşam biçimidir. O, geleceğe, yaşama, çevresine ya da başkalarına karşı umut içinde bir bekleyiş halindedir. Bu bekleyiş onu Mutlak Gerçeğe götürecek olan bir varlık koşuludur. İnsanda varoluş duygusunu oluşturan şey umuttur. Bu sebeple umut, homo viator’un fizik ve metafizik yolculuğunun zorunlu bir parçasıdır; yani yolculuk boyunca yolculuğun rotasını diğer edimlerden çok umut belirleyecektir. Homo viator, her geçen gün kendisine yabancılaşan bir dünyada umut yoluyla kendisine ve dünyaya yabancılaşmayı reddederek yönünü tayin edebilecektir.” (Koç 2008: 172)

Yaşamının büyük bir bölümünün güvensizlik ve umutsuzluk içerisinde geçiren Willy’nin sokaklardaki yolculuğunu, metafiziksel bir hüviyete büründüren olay Noel Baba ile karşılaşmasıdır. Adeta yeniden doğan Willy’e göre dünyayı daha iyi bir yer yapmak, hayatı yaşamaya değer kılan yegâne güçtür. Timbuktu’ya ulaşabilmesinin anahtarı yardımsever olmakta saklıdır. Bundan dolayı Willy eline geçen bütün parayı başkalarıyla paylaşır, hayatını başkalarının hayatını kurtarma uğrunda tehlikeye atar. Bütün bu yaptığı iyi işlere rağmen sokaklarda bir sefil olarak yaşamaktan sıyrılamaz. Yine de geleceğe umutla bakmasını sağlayan itici güç, Timbuktu’ya varabilme ümididir.

İnsanlardan korkan ve geleceği ile ilgili endişe duyan Kemik Bey de Willy’nin Timbuktu hakkında söyledikleriyle umutlanmıştır. Willy’nin anlattığına göre bu dünyanın haritasının bittiği yerde Timbuktu’nun haritası başlar. Kemik Bey, buraya ulaşmanın zahmetli olduğunu düşünmesine rağmen Willy, insanın göz kapayıp açınca oraya varabileceğini söyler. Normal şartlarda insanlar dışında kimsenin alınmadığı Timbuktu’ya bazı iyi hayvanların da alındığını yine Willy’nin kendisi anlatır. Kemik Bey, Willy öldükten sonra sığındığı her yerde insanlardan zarar görünce Timbuktu’ya ulaşmanın umuduyla yola çıkar ve sahibine kavuşabilmek için intihar eder. Uzun zaman önce sahibi, ona Timbuktu’da insanlar ile hayvanların nasıl anlaştıklarını söylemeyi unutsa da Kemik Bey, orada insanlar gibi konuşacağını hayal eder. Ona göre adil olan, köpeklerin insanlar gibi konuşabilmesidir. Kemik Bey’in *Mutlak Gerçeği* de sahibi ile aynı dili konuştuğu, herkesin mutlu olduğu Timbuktu’ya varmaktır.

Willy'nin ölünce gideceğini hayal ettiği yer, gerçeğin bir üst katmanı olarak değerlendirilebilir. Bu üst katmana alt katmandaki her insan ulaşamaz. Üst katmana ulaşmayı umut edenlerin yapması gereken şeyler vardır. Her şeyden önce karşılık beklemeden insanlara yardım etmeleri gerekir. Dünyayı buldukları halden daha iyi bir hale getirebilmek için çabalamaları şarttır. Paradan vazgeçmeleri gerekir. Timbuktu adeta maddi çıkardan arınanların varabildikleri bir yerdir. Cennet olduğu söylenemez, ama bu dünyaya ait bir yer de olamaz. Belki cennet ile dünya arasında bir yerdedir. Ütopya gibi değerlendirilse de Timbuktu, Willy ile Kemik Bey'in ölüm sonrasına ümitle bakmalarını sağlar ve bu dünyaya iyilikle mukabele etmelerinde güdüleyici bir işlev görür.

Sonuç

Çağımız insanın, gerçekliğin çıkmazında yolunu bir türlü bulamamasını birçok romancı eserlerinde konu edinmiştir. Bu yazarlardan biri olan Paul Auster, *Timbuktu*'da bütün olumsuzluklara rağmen bireyin mutlu olabileceği bir dünyanın düşünüyebileceğine vurgu yapar. Romanda, Holocaust'tan kaçıp Amerika'ya sığınan Willy'nin çevresiyle yaşadığı bütün sıkıntılara rağmen mutlu olmayı hayal edebileceği bir evren kurabileceği dile getirir. Birey ile toplum arasındaki gerilimin kişiyi ne denli yalnızlığa sürüklediğine odaklanan yazar, aynı zamanda insanın bu kaotik evrede bir çıkış yolunun bulabilmesinin imkânını ortaya koyar. Kahramanın kendisine dayatılan kimliklerden sıyrılabilmesinin yarattığı problemler ve bu problemlerin üstesinde gelebilme adına çözüm yollarının denenmesi anlatının kurgusunun iskeletini oluşturur. Willy ve dostu Kemik Bey, çıktıkları yolculukta arzuladıkları huzuru ve mutluluğu bulamamalarına karşın yönlerini gerçeğin dışında bir evrene, Timbuktu'ya, yöneltirler.

Timbuktu, okuyucuya bir tür labirente dönüşen bireyin kendi kimliğini arama macerasının, korku ve umut arasında durduğunu anlatır. Hakikatin tazyiki altında kişiliği ezilen modern insanın sürüklendiği çıkmazdan kurtulmasının yegane yolu ütöpik bir beldenin hayali ile güdülenmesidir. Willy ve kader arkadaşı Kemik Bey, modern hayatın baskısından ve korkularından Timbuktu'nun varlığı ile kurtulurlar.

Kaynakça

- Aristoteles (2013). *Poetika*. Samih Rifat (Çev.). İstanbul: Can.
- Alvarez, M. L. A. (2014). "The Case Of A Twofold Repetition: Edgar Allan Poe's Intertextual Influence On Paul Auster's Ghosts". *Journal Of English Studies - Volume 12 (2014)*, 35-48.
- Auster, Paul (2015). *Timbuktu*. İlknur Özdemir (Çev.). İstanbul: Can.
- Bollas, Christopher (2018). *Güneş Patladığında Şizofreninin Gizemi*. Mehmet Gürsel (Çev.). İstanbul: Yapı Kredi.
- Cléro, Jean-Pierre (2011). *Lacan Sözlüğü*. Özge Soysal (Çev.). İstanbul: Say.
- Deleuze, Gilles-Guattari, Félix (2014). *Anti- Ödipus Kapitalizm ve Şizofreni*. Fahrettin Ege-Hakan Erdoğan- Mustafa Yiğitalp (Çev.). İstanbul: Bilim ve Sosyalizm.
- Freud, Sigmund (1992). *Endişe*. Leyla Özcengiz (Çev.). İstanbul: Dergâh.
- Freud, Sigmund (1993). *Yaşamım ve Psikanaliz*. Kamuran Şipal (Çev.). İstanbul: Say.
- Freud, Sigmund (2004). *Uygarlık, Toplum ve Din*. Emre Kapkın (Çev.). İstanbul: Payel.
- Furedi, Frank (2001). *Korku Kültürü*. Barış Yıldırım(Çev.). İstanbul: Ayrıntı.
- Gençöz, Tülin (1998). "Korku: Sebepleri, Sonuçları ve Başetme Yolları". *Kriz Dergisi*, C.: 6, S.: 2, s. 9-16.
- Gira, Dennis (1989). *Comprendre Le Bouddhisme*, Paris: Le Livre de Poche.
- Goodchild, Philip (2005). *Deleuze ve Guattari Arzu Politikasına Giriş*. Rahmi G. Ögdül (Çev.). İstanbul: Ayrıntı.
- Guntrip, Harry (2013). *Şizoid Görüngü Nesne İlişkileri ve Kendilik*. İpek Babacan (Çev.). İstanbul: Metis.
- Jones, Ginger-Ells, Kevin (2011). "Chaos And Complexity in Paul Auster's New York Trilogy". *Restoring the Mystery of the Rainbow*, Volume 47, pp. 627-639.
- Jung, Carl G. (2005). *Dört Arketip*. Zehra Aksu Yilmazer (Çev.). İstanbul: Metis.
- Koç, Emel (2008). "Bir Umut Metafiziği Olarak Gabriel Marcel Felsefesi". *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.:18, s.171-194.
- Lacan, Jacques (2013). *Psikanalizin Dört Temel Kavramı*. Nilüfer Erdem (Çev.). İstanbul: Metis.
- Le Gall, Andre (2006). *Anksiyete ve Kaygı*. İsmail Yerguz (Çev.). İstanbul: Dost.
- Lemaire, Anica (1989). *Simgele Girişte Ödip'in Rolü*. Nesrin Tura (Çev.). Freud'dan Lacan'a Psikanaliz içinde (haz. Saffet Murat Tura). İstanbul: Ayrıntı, s. 131-148.

- Ögel, Kültegin (2001). *İnsan, Yaşam ve Bağımlılık Tartışmalar ve Gereğçeler*. İstanbul: IQ Kültür Sanat.
- Phillips, Adam (2017). *Dehşetler ve Uzmanlar*. Tuna Erdem (Çev.). İstanbul: Metis.
- Phillips, Adam (2018). *Kaçırdıklarımız Yaşanmamış Hayata Övgü*. Selin Sıral (Çev.). Metis.
- Ramaiah, Savitri (2005). *Endişe-Anksiyete*. Hatice Kapudere (Çev.). İstanbul: Bileşim.
- Schimmel, Annemarie (1999). *Dinler Tarihine Giriş*, İstanbul: Kırkambar.
- Tuğluk, Abdulkakim (2017). "Kılları Yolunmuş Maymun Romanında Dramatik İroni". *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları, Temmuz-Aralık 2017/9:18 (177-190)*.
- Zizek, Slavoj (2011). *Kırılğan Temas*. Tuncay Birkan (Çev.). İstanbul: Metis.
- Zizek, Slavoj (2015). *Hiçten Az Hegel ve Diyalektik Materyalizmin Gölgesi*. Erkan Ünal (Çev.). İstanbul: Encore.
- Zournazi, Mary (2004). *Umut Değişim İçin Yeni Felsefeler*. Uygur Abacı (Çev.). İstanbul: Literatür.
- www.eapoe.org/papers/misc1827/18500004.htm.
- www.gercek hayat.com.tr/yazarlar/timbuktu-bizim-ruhumuz/